

Dr. GHEORGHE-VLĂDUȚ RĂDULESCU

**EVALUAREA TĂMĂDUIRILOR ÎN
NOILE MIȘCĂRI RELIGIOASE DIN PERSPECTIVA
MISIUNII BISERICII ORTODOXE**

DOXOLOGIA
Iași, 2024

CUPRINS

Prolegomene	13
Preliminarii	13
1. Motivația alegerii temei	13
2. Scopul, obiectivele și metodele folosite	14
3. Importanța temei pentru Misiologia Ortodoxă	16
4. Stadiul cercetării	17
5. Structura lucrării	22
6. Delimitări conceptuale	25
Introducere	27

Partea I

Vindecarea în tradiția și spiritualitatea creștină

Capitolul I. Taina vindecării. Repere biblice	31
I.1. Vindecarea în scrierile Vechiului Testament	31
I.1.1. Boala și vindecarea în scrierile vechi-testamentare	31
I.1.2. Căi de vindecare în scrierile vechi-testamentare	34
I.1.3. Aspectul profetic al vindecării în scrierile vechi-testamentare	40
I.2. Vindecarea în scrierile Noului Testament	43
I.2.1. Boala și vindecarea în scrierile nou-testamentare	43
I.2.2. Mântuitorul Iisus Hristos în fața bolii și a suferinței	46
I.2.3. Sensul minunilor săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos	49
I.3. Vindecarea în viața primelor comunități creștine	50
I.3.1. Boala și vindecarea în Faptele Apostolilor și în Epistolele pauline	51
I.3.2. Boala și vindecarea în Epistola Sfântului Apostol Iacov (Iacov 5, 14-16)	53
I.3.3. Simbolismul uleiului în textele scripturistice	57
Concluzii de capitol	59
Capitolul II. Taina vindecării. Repere patristice	62
II.1. Boala și vindecarea în scrierile Sfinților Părinți	62

II.1.1. Sănătatea, starea firească a omului la creație	62
II.1.2. Păcatul, boala sufletului	65
II.1.3. Asumarea suferinței	69
II.2. Întruparea Fiului lui Dumnezeu și vindecarea firii omenești	71
II.3. Roadele vindecării aduse de Mântuitorul Iisus Hristos	73
II.3.1. Nepătimirea sau redobândirea libertății	74
II.3.2. Iubirea duhovnicească	75
II.3.3. Cunoașterea	76
Concluzii de capitol	77
Capitolul III. Taina Vindecării. Perspective istorice și	
interconfesionale	79
III.1. Formulări eretice referitoare la suferință și vindecare	
în primele secole creștine	79
III.2. Învățătura Fericitului Augustin referitoare la suferință și	
vindecare	82
III.2.1. Păcatul originar și urmările sale	82
III.2.2. Dihotomia dintre suflet și trup	84
III.2.3. Mântuire și har	86
III.3. Ungerea bolnavilor în Biserica Romano-Catolică	88
Concluzii de capitol	93
Concluzii la partea I	94

Partea a II-a

Avataruri ale vindecării:

taumaturgia în cadrul noilor forme de religiozitate

Capitolul IV. Vindecarea în cadrul curentului New Age	99
IV.1. New Age. Aspecte definitorii	99
IV.2. New Age și noua paradigmă de vindecare	102
IV.3. New Age. Credințe și practici specifice legate de vindecare	106
IV.3.1. Medicina complementară sau alternativă	106
IV.3.2. Reîncarnarea	106
IV.3.3. Channeling-ul	109
IV.3.4. Vindecarea New Age. O perspectivă critică	113
Concluzii de capitol	115
Capitolul V. Forme de „vindecare” în scientologie	117
V.1. Scientologia. Considerații generale	118
V.2. Teoria lui Ron Hubbard despre vindecare	119
V.3. Credințe și practici scientologice legate de vindecare	121

V.4. Vindecarea în scientologie. O privire critică	125
Concluzii de capitol	127
Capitolul VI. Forme de „vindecare” în Reiki	129
VI.1. Reiki. Istorie și dezvoltare.....	129
VI.2. Practica reiki	130
VI.3. Reiki non-tradițional	133
VI.4. Strategia reiki în contexte creștine	135
VI.5. Energia reiki. O perspectivă critică	139
Concluzii de capitol	140
Capitolul VII. Forme de „vindecare” în neo-șamanism	142
VII.1. Șamanismul clasic și neo-șamanismul	142
VII.2. Neo-șamanismul. Principalele caracteristici	144
VII.3. Neo-șamanismul. Credințe și ritualuri specifice de vindecare	150
VII.3.1. Extracția și recuperarea sufletului	151
VII.3.2. Purificarea prin foc și prin apă	152
VII.3.3. Vindecare prin „spiritele plantelor”	153
VII.4. Neo-șamanismul. O perspectivă critică	154
Concluzii de capitol	158
Capitolul VIII. Forme de „vindecare” în „Biserica Universală”	159
VIII.1. „Biserica Universală”. Istorie și dezvoltare	159
VIII.2. Credințe și practici specifice	162
VIII.3. „Biserica Universală” din România	164
VIII.4. „Biserica Universală”, o perspectivă critică	168
Concluzii de capitol	169
Capitolul IX. Forme de „vindecare” în cadrul mișcării de dezvoltare a potențialului uman	171
IX.1. Mișcarea de dezvoltare a potențialului uman	171
IX.2. Programarea Neurolingvistică (NLP)	174
IX.3. Landmark Education și „fenomenul” Anthony Robbins	177
IX.4. Mișcarea de dezvoltare a potențialului uman. O perspectivă critică	180
Concluzii de capitol	182
Concluzii la partea a II-a	183

Partea a III-a

Taina vindecării în practica și în cultul Bisericii Ortodoxe

Capitolul X. Dimensiuni ale vieții spirituale în Ortodoxie	187
X.1. Credința. Primul pas în viața duhovnicească	187
X.2. Pocăința ca lucrare permanentă în suflet	189

X.3. Asceza sau calea urmării lui Hristos	191
Concluzii de capitol	192
Capitolul XI. Lucrarea sfințitoare a Bisericii ca mijloc de vindecare	194
XI.1. Sfintele Taine în viața Bisericii	195
XI.2. Caracterul hristologic și ecleziologic al Sfintelor Taine	201
XI.3. Sfintele Taine. Perspectivă interconfesională	205
XI.4. Rolul vindecător al Sfintelor Taine	209
XI.4.1. Taina Botezului, cale de tămăduire prin înnoirea firii omenești	210
XI.4.2. Taina Mirungerii, cale de tămăduire prin dobândirea darurilor Duhului Sfânt	213
XI.4.3. Taina Euharistiei sau Medicamentul nemuririi	214
XI.4.4. Taina Cununii. Cale de tămăduire prin sfințirea legăturii dintre miri	218
XI.4.5. Taina Hirotoniei. Cale de tămăduire prin dobândirea harului preoției	219
XI.4.6. Taina Spovedaniei. Cale de tămăduire prin iertarea păcatelor	221
XI.4.7. Taina Maslului, cale de tămăduire prin vindecarea trupului și a sufletului	224
XI.5. Ierurgiile și importanța lor în lucrarea de vindecare	227
XI.5.1. Ierurgiile de exorcizare	230
XI.5.2. Ierurgiile pentru tămăduirea de boală	233
XI.5.3. Ierurgiile la vreme de primejdii de obște	236
XI.5.4. Ierurgiile de binecuvântare	237
XI.5.5. Vindecarea prin ierurgiile de sfințire	239
Concluzii de capitol	245
Capitolul XII. Sfântul Maslu, Taina vindecării trupului și a sufletului	247
XII.1. Taina Sfântului Maslu în tradiția Bisericii Răsăritene	248
XII.1.1. Rânduiala slujbei pentru bolnavi în Biserica primară	249
XII.1.2. Legătura istorică dintre Sfântul Maslu și Sfânta Liturghie	253
XII.1.3. Simbolismul uleiului în Taina Sfântului Maslu	254
XII.2. Învățăături dogmatice reflectate în Taina Sfântului Maslu	255
XII.2.1. Dogma Sfintei Treimi	255
XII.2.2. Biserica, Trupul lui Hristos	256
XII.2.3. Aspecte antropologice. Legătura dintre suflet și trup	259
XII.3. Sfântul Maslu. Aspecte practice din perspectivă misionară	261

XII.3.1. Citirile din Sfânta Scriptură și vindecarea lăuntrică	262
XII.3.2. Caracterul terapeutic al învățaturii de credință	263
XII.3.3. Legătura dintre Spovedanie, Maslu și Euharistie	265
XII.3.4. Practici necanonice în slujba Sfântului Maslu	268
Concluzii de capitol	269
Concluzii la partea a III-a	271
Concluzii finale	273
Bibliografie	285

PROLEGOMENE

Preliminarii

1. Motivația alegerii temei

Am început să cercetez problematica legată de vindecarea trupului și a sufletului, privită din perspectivă misionară, pe când eram student și apoi masterand al Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București. Ulterior, în anul 2016 când am participat la primul proiect Erasmus în cadrul Universității Friedrich Alexander din Erlangung (Germania), am venit pentru prima dată în contact cu lumea romano-catolică și evanghelică și am fost interesat să studiez perspectivele creștinismului apusean legate de vindecarea sufletului și a trupului. În cursul studiilor doctorale, am publicat mai multe articole referitoare la tema vindecării privită din diverse perspective, dar și la avatarurile acesteia în religiozitatea și spiritualitatea contemporană¹.

Factorul decisiv care m-a determinat să aprofundez această temă în cadrul unei teze de doctorat a fost constatarea că „sănătatea cu orice preț” a

¹ Gheorghe-Vlăduț Rădulescu, „Viziunea tânărului creștin ortodox asupra Tainei Sfântului Maslu”, în: ***, *Tânărul creștin, mărturisitor al puterii de vindecare trupestă și sufletească, prin Taina Sfântului Maslu*, Editura Arhiepiscopia Dunării de Jos, Galați, 2013, pp. 5-12; Gheorghe-Vlăduț Rădulescu, „Biserica Scientologică. O perspectivă misionar-pastorală asupra procedurilor de vindecare”, în: *Altarul Reîntregirii*, 24 (2019), 2, pp. 125-135; Gheorghe-Vlăduț Rădulescu, „New Age: o perspectivă misionar-pastorală asupra procedurilor de vindecare”, în: *Almanah Bisericesc, Studii teologice și aspecte pastoral-misionare 2020*, Editura Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, Călărași, 2020, pp. 113-143; Gheorghe-Vlăduț Rădulescu, „Taumaturgia în revelația divină. Repere biblice și patristice”, în: *Studia Doctoralia. Comunicările Conferinței Naționale a Doctoranzilor în Teologie Ortodoxă, Anul II, 2019*, Editura Universității din București, București, 2020, pp. 217-229; Gheorghe-Vlăduț Rădulescu, Pr. Gheorghe Rădulescu, „Fenomenul prozelitismului. O perspectivă Psiho-sociologică și misionară asupra metodelor și procedurilor de manipulare”, în: ***, *Almanah Bisericesc, Studii teologice și aspecte pastoral-misionare*”, Editura Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, București, 2019, pp. 94-119; Gheorghe-Vlăduț Rădulescu, „O perspectivă misionar-pastorală asupra pretinselor tehnici de vindecare ale Mișcării de dezvoltare a potențialului uman”, în: *Adevăr, Mărturisire, Dialog. In memoriam Pr. prof. univ. Nicolae Achimescu*, Valentin Ilie (coord.), Editura Doxologia – Cuvântul Vieții, Iași, 2022, pp. 721-734.

devenit nu doar un trend spiritual la modă, care se încadrează în uriașul evantai al spiritualității de tip New Age, dar și o formă de consumerism, care formează obiectul unor strategii de marketing din cele mai diverse. Pe acest teren și-au făcut apariția „furnizorii de sănătate”, fie ei lideri spirituali harismatici sau grupări centrate pe vindecare, care mizează pe un registru terapeutic exotic sau ezoteric format din practici și metode din cele mai ciudate.

Popularitatea terapiilor de acest gen în societatea contemporană și entuziasmul cu care semenii noștri le îmbrățișează fără rezerve, deși ele se sprijină pe învățături în cadrul cărora conceptele de bază ale creștinismului sunt diluate sau înlocuite cu forme-surogat, au constituit motorul și motivația acestei cercetări.

2. Scopul, obiectivele și metodele folosite

Cercetarea de față își propune să recupereze un mozaic de atitudini referitoare la sănătatea trupului și a sufletului în societatea contemporană, pe care încearcă să le evalueze din perspectivă misionară. Pentru aceasta, ea pornește de la prezentarea învățăturii despre suferință și vindecare în tradiția și spiritualitatea Bisericii Ortodoxe, continuă cu un scurt excurs al acestei teme în tradiția creștinismului apusean, abordează pretenșile vindecări ale mișcărilor religioase mai vechi sau mai noi, prezentând de fiecare dată o perspectivă critică asupra discursului centrat pe vindecare, iar apoi arată că vindecarea deplină nu se poate dobândi decât în legătură cu Mântuitorul Iisus Hristos și doar în Biserica Sa, prin Sfintele Taine și Ierurgii, de fapt, prin întreaga lucrarea sfințitoare a Bisericii.

În acest sens, obiectivele specifice ale acestei lucrări, în înlănțuirea lor logică, sunt următoarele: concepția actuală despre sănătate prezentată în lumina adevărului de credință creștin ortodox despre vindecarea trupului și a sufletului; perspectiva interconfesională asupra acestei teme; descrierea învățăturilor și practicilor de vindecare ale unor mișcări religioase și spirituale contemporane; înțelegerea mecanismelor ideologice și a resorturilor sufletești pe care se bazează discursul acestora referitor la vindecare; evaluarea credințelor, metodelor și tehnicilor de vindecare din perspectiva învățăturii ortodoxe; identificarea punctelor pretins comune pentru a preveni pericolul prozelitismului; precizarea poziției ortodoxe în fața promisiunilor noilor mișcări religioase legate de vindecare, prezentarea

viziunii ortodoxe referitoare la boală și vindecare prin Tainele și Ierurgiile Bisericii.

Scopul acestei cercetări este evaluarea consecințelor pe care credințele și practicile de vindecare le au asupra adepților, dar și asupra celor interesați ocazional de acestea (mulți dintre ei, creștini ortodocși). Pentru atingerea acestui scop, ne-am concentrat pe cunoașterea acestor spiritualități, a contextului în care au apărut, a cauzelor care au condus la popularitatea lor, a formelor ei de manifestare, urmând ca toate acestea să ne conducă, în ultimă instanță, la o înțelegere mai profundă a propriei noastre credințe ortodoxe.

Din această cauză, cercetarea noastră își propune să ofere o informare onestă și echilibrată semenilor noștri „interesați de spiritualitate”, astfel încât fiecare discurs despre vindecare să fie prezentat în toată complexitatea lui, iar deosebirile dintre taumaturgiile noilor religiozități și lucrarea sfințitoare și vindecătoare a Bisericii să transpară cu claritate pentru a fi evitate confuziile de orice fel. Nu în ultimul rând, se demonstrează că o practică de vindecare proprie noii religiozități, oricât de inofensivă ar părea inițial, este animată de o anumită credință despre lume și viață, care este potrivnică Ortodoxiei și, prin urmare, nu conduce la sfințirea omului.

Având în vedere faptul că lucrarea de față este rezultatul unui studiu pe text, metoda la care s-a recurs frecvent în analiza textelor este cea *comparativă*, cu ajutorul căreia vom putea vedea care sunt caracteristicile noilor spiritualități contemporane centrate pe vindecare. Celelalte metode de investigare pe care le vom utiliza pe parcursul acestei lucrări de doctorat vor fi: *metoda descriptivă*, utilizată când se descriu practicile de vindecare ale noilor mișcări religioase și spirituale; *metoda istorică*, utilizată, în special, în secțiunile ce privesc apariția noilor forme contemporane religioase și misiunea creștină; *metoda apologetică*, utilizată pentru a mărturisi credința ortodoxă în fața sincretismelor de orice fel.

Cercetarea de față își propune să abordeze problematica vindecării din perspectiva teologiei misionare și pastorale, cu deschidere spre teologia dogmatică, biblică, patristică, morală și spre spiritualitatea ortodoxă. În același timp, își propune să aducă o viziune pluridisciplinară, care să folosească anumite concepte și idei din domeniile conexe teologiei: medicină, psihologie, sociologie, antropologie etc.

Acest studiu nu pretinde că este unul exhaustiv. Formele de religiozitate care accentuează vindecarea sunt mult mai numeroase, iar „supermarketul religios” generează încontinuu credințe, practici și tehnici, care

Partea I

Vindecarea în tradiția și spiritualitatea creștină

Într-un scurt, dar strălucitor eseu despre *vindecare*, regretatul Mitropolit Kallistos Ware (1934-2022) arăta că, în tradiția ortodoxă, vindecarea înseamnă deplinătate, rotunjire, recuperare a unității pentru omul care, după cădere, este sfâșiat și fragmentat. Dar este mai mult decât atât. Vindecarea este o taină pentru că și persoana umană aflată în centrul și la răscrucile creației este o taină; iar taina vindecării persoanei nu poate fi înțeleasă decât în legătură cu „taina tainelor”, care este Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos, Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre¹. Întreaga învățătură patristică afirmă că natura umană are un sens care se regăsește în fiecare dintre componentele sale: ea este în chip firesc îndreptată spre Dumnezeu și este menită să-și afle împlinirea în El².

Omul se află în starea de sănătate doar atunci când își împlinește această menire și când facultățile sale lucrează conform scopului lor firesc, imprimat la Creație. În medicina modernă, *sănătatea* este definită ca lipsa bolii, integritatea trupului și buna funcționare a organelor care-l compun. Boala este un accident nedorit, o defecțiune a acestui mecanism autonom care se numește trup. În aceeași perspectivă reduționistă, *vindecarea* înseamnă doar vindecarea trupului, incluzând, cel mult, în aria semantică a termenului și vindecarea psihicului.

În cele ce urmează, sunt expuse câteva repere biblice, patristice și istorice referitoare la problematica legată de suferință și vindecare, cu scopul de a prezenta specificul Bisericii Ortodoxe în legătură cu această tematică, dar și ramificațiile acesteia în tradiția și spiritualitatea apuseană. Multe dintre temele vehiculate de mișcările religioase sau curentele spirituale actuale centrate pe vindecare își au rădăcinile în modul particular în care teologia apuseană a tratat relația dintre har și mântuire, trup și suflet, fire și persoană și de aceea o perspectivă istorică asupra acestei teme este crucială pentru a înțelege noua religiozitate centrată pe vindecare.

¹ † Kallistos Ware, Mitropolit de Dioklea, *Tainele vindecării*, p. 8.

² Jean Claude Larchet, *Terapeutica bolilor spirituale*, p. 11.

Capitolul I

Taina vindecării. Repere biblice

I.1. Vindecarea în scrierile Vechiului Testament

I.1.1 Boala și vindecarea în scrierile vechi-testamentare

Sfânta Scriptură a Vechiului Testament prezintă boala, infirmitatea și suferințele de tot felul, dar și modul de vindecare a acestora, ca realități cotidiene, care se aseamănă foarte mult cu cele din zilele noastre, în ciuda progresului incontestabil al științei medicale. Astfel, întâlnim cazuri de femei care nu puteau avea copii, ca Sara (Facerea 11, 30), Rebeca (Facerea 25, 21) și Rahela (Facerea 29, 31), femei care mureau la naștere, ca Rahela, soția lui Iacov, la nașterea lui Veniamin (Facerea 35, 16-18), copii care mureau la puțin timp după ce văzuseră lumina zilei, ca primul născut al lui David din Betșeba (2 Regi, 12, 15-18) sau copii care aveau infirmități (cu nevoi speciale, cum am spune astăzi), ca Mefibaal, copilul lui Ionatan, „cel schiop de picioare”, care dobândise acest handicap în urma unui accident în copilărie (II Regi 4, 4; 9,3, 13).

Printre cele mai răspândite afecțiuni în vechiul Israel se numărau surzenia, muțenia, orbirea sau paralizia. Legat de persoanele neajutate, exista o întregă conduită pe care comunitatea era obligată prin Lege să o respecte și care interzicea exploatarea sau batjocorirea acestora³. Orbirea este menționată în cazul unor personaje biblice, care și-au pierdut vederea odată cu înaintarea în vârstă: Isaac, Iacov, Eli. Alteori, orbirea survine ca pedeapsă a lui Dumnezeu, ca în cazul sodomiților, care au fost opriți în acest fel să intre în casa unde se afla Lot (Facerea 19, 11) sau ca în cazul sirienilor care își pierd vederea în urma rugăciunii profetului Elisei (IV Regi 6, 18-20), ambele exprimând, mai degrabă, o confuzie vizuală și mentală de origine supranaturală. În sfârșit, există și o orbire spirituală la care se face referire, mai ales în scrierile profetice și care se manifestă prin necredință și împietrire a inimii.

³ „Blestemat să fie cel ce va abate pe orb din drum!” (Deuteronomul 27, 18); „Să nu grăiești de rău pe surd și înaintea orbului să nu pui piedică” (Leviticul 19, 14).

În Sfânta Scriptură a Vechiului Testament sunt menționate și alte afecțiuni, și anume cele care țineau de domeniul dermatologic, mai ales lepra, care era adesea semnul mâniei divine (regele Azaria, Miriam, sora lui Moise etc), afecțiunile gastrice, ca maladia incurabilă a regelui Ioram, accidentele cardiovasculare care duceau frecvent la deces ca în istoria lui Nabal (I Regi, 25, 1-38) sau a lui Manase, soțul Iuditei, pe care „l-a izbit!” arșița soarelui (Iudita 8, 2-3).

Alături de aceste afecțiuni individuale, în paginile Sfintei Scripturi sunt menționate și epidemiile sau bolile infecțioase, care se abăteau peste popoarele păgâne vecine, ca ciuma, care i-a lovit pe filistenii (I Regi 5, 6), dar și peste evrei, atunci când greșeau în fața lui Dumnezeu, ca ciuma trimisă în urma recensământului impus de regele David (II Regi 24, 15-17)⁴. În sfârșit, în afară de aceste afecțiuni, vechii evrei erau preocupați să trateze rănilor rezultate din accidente, loviturile grave dobândite în timpul bătăliilor sau bolile mentale cu comportamentele lor delirante și halucinante.

Este important să înțelegem că scrierile biblice vechi-testamentare nu vorbesc despre o persoană care are o boală, așa cum se întâmplă în medicina modernă, ci despre o persoană suferindă, cu toate implicațiile subiective, spirituale și psihosociale care rezultă din trăirea și asumarea bolii. În această perspectivă, boala nu este un eveniment care atinge doar trupul persoanei suferinde, ci și sufletul, și psihicul, și relațiile cu semenii, și proiectele de viitor. Boala are, prin urmare, o dimensiune personală, dar și una comunitară, așa cum vom vedea mai departe.

În scrierile Vechiului Testament boala este descrisă ca fiind o stare de slăbiciune, de mare oboseală, de împușinare a forțelor, a vigoriei (Facerea 25, 29-32; Isaia 40, 29-31; Psalmii 31, 11; 38, 11), concepție care a trecut, așa cum vom vedea mai departe, și în scrierile Noului Testament, unde boala se exprimă, cu predilecție, sub aspectul ei de slăbiciune (*astheneia*). Această stare este contrară celei desemnate prin *shalom*, care înseamnă „pace”, dar înseamnă și starea de bine în toate dimensiunile ei, fericire și mântuire⁵. În acest context, este important să subliniem faptul că descrierile medicale din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament nu constituie tratate medicale, ci exprimă o viziune a ceea ce ar trebui să fie viața adevărată, pe care

⁴ Există și alte mențiuni legate de epidemii: Deuteronomul 28, 22; I Regi 8, 37; Ieșirea 9, 9, 15.

⁵ Pr. prof. Athanasie Negoită, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Editura Sophia, București, 2004, p. 216.

Dumnezeu a dăruit-o omului la creație: plină de forță, sănătate, fecunditate, fertilitate, pace și dreptate.

În *Psalmi*, dar și în alte scrieri, ca *Plângerile lui Ieremia*, se conturează o imagine clară a legăturii dintre suferința fizică și cea sufletească. Persoana care se află într-o stare de încercare strigă către Dumnezeu (Psalmii 6, 3; 6, 11; 31, 10-11), arată că boala l-a atins în profunzimea ființei sale: „Ochii mei se sfârșesc de plâns, lăuntru meu arde ca văpaia, măruntaiele mele fierb și fierea mi se varsă pe pământ....” (Plângerile lui Ieremia 2, 11) și caută deopotrivă un remediu și un sens pentru suferința sa.

De fapt, căutarea de sens în ceea ce privește boala și suferința era constantă în întreaga lume veche. Din Egipt și Mesopotamia, până în lumea greco-romană, boala era privită ca o pedeapsă a zeilor sau ca un bici al unor spirite răufăcătoare. Fără îndoială că evreii erau și ei parte a acestui univers cultural și de aceea întâlnim numeroase referiri la boală ca pedeapsă divină, dar și la boală cauzată de spirite rele sau demoni: îngerul care i-a lovit pe cei întâi născuți ai egiptenilor (Ieșirea 12, 23); spiritul care îl chinuia pe Saul (I Regi, 16, 14); demonul menționat în Cartea lui Tobit (6, 8) sau Satan în persoană, în Cartea lui Iov (Iov 2, 7)⁶.

Evreii însă se demarceau clar de celelalte popoare antice, care erau păgâne și politeiste, prin credința în singurul Dumnezeu (monoteism) și Legământul (alianța) dintre Dumnezeu și poporul ales⁷. Astfel, din toate scrierile Vechiului Testament transpare credința că întreg universul este în mâna lui Dumnezeu, că El este stăpânul vieții și al morții, care trimite sănătatea sau boala: „Eu omor și înviez, Eu rănesc și tămăduiesc” (Deuteronomul 32, 39). Prorocul Amos se întreba în acest sens: „Se întâmplă vreă nenorocire în cetate fără ca Domnul să o fi pricinuit?” (Amos 3, 6). Chiar dacă întâlnim credința în spirite sau duhuri care provoacă boala, nu ne situăm sub nici o formă în cadrele unui sistem dualist, în care principiul binelui se opune principiului răului, pentru că demonii în Vechiul Testament sunt creaturi, rămân subordonați lui Dumnezeu și

⁶ Cosmin Ionel Maftעי, „Taina suferinței și taina vindecării. Un paradox ontologic”, în: *Altarul Reîntregirii*, 1/2012, p. 111; Pr. prof. dr. Alexandru Isvoranu, „Despre Legământul lui Dumnezeu cu poporul ales”, în: Pr. prof. dr. Alexandru Isvoranu, *Exegeza Vechiului Testament în viziune patristică*, Editura Universitaria, Craiova, 2010, pp. 85-96.

⁷ Guy Vanhoomissen, *Maladie et guérison. Que dit la Bible?*, Lumen Vitae, Bruxelles, 2007, p. 24.

slujesc Lui. Deci chiar și în discursul despre spirite, duhuri sau demoni, evreii rămân statornici în credința lor, iar monoteismul este reafirmat⁸.

Relația lui Yahwe cu poporul Său este descrisă, atât în sens pozitiv, cât și în sens negativ, în termeni de vindecare⁹. În acest spațiu al credincioșiei față de Dumnezeu, boala survine ca urmare a neascultării față de Legea divină sau ca urmare a păcatului, în general. În Cartea Deuteronomul întâlnim o enumerare a relelor, suferințelor și bolilor pe care Israel le va suferi dacă nu respectă Legea (Deuteronomul 28, 16-45) și care sunt, de fapt, antiteza, opusul binefacerilor promise în versetele precedente: „Să te bată Dumnezeu cu oftică, cu lingoare, cu friguri, cu aprindere. Te va lovi Domnul cu lepra Egiptului, cu trânji, cu râie și cu pecingine, de care să nu te poți vindeca. Să te bată Domnul cu nebunie, cu orbire, cu amorțirea inimii” (Deuteronomul 28, 22, 27-28).

Prin urmare, în Scriptura Vechiului Testament, boala își găsește justificarea sau sensul în cadrul alianței dintre Dumnezeu și poporul Său¹⁰. Dacă Israel ascultă poruncile lui Dumnezeu, bolile nu-l vor atinge, căci Dumnezeu este Cel Care vindecă. Atunci când Moise s-a rugat lui Dumnezeu la locul numit Mara („Moise a strigat către Domnul”), pentru a dobândi apă bună de băut pentru popor, referatul biblic arată că acolo a pus Domnul rânduielei poporului Său, pe care l-a încercat zicând: „De vei asculta cu luare aminte glasul Domnului Dumnezeului tău și vei face lucruri drepte înaintea Lui și vei lua aminte la poruncile Lui și vei păzi legile Lui, „nu voi aduce asupra ta niciuna din bolile pe care le-am adus egiptenilor, că Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, care te vindecă” (Ieșirea 15, 26). Din această perspectivă, remediile umane se situează pe un plan secundar.

1.1.2. Căi de vindecare în scrierile vechi-testamentare

Dacă sănătatea era unul dintre lucrurile cele mai de dorit în viața vechilor evrei, așa cum arăta Isus Sirah: „Sănătatea și buna tărie este mai bună decât tot aurul, și trupul sănătos și cu putere, decât avuția nenumărată” (Înțelepciunea lui Isus Sirah 30, 15), boala apărea ca un eveniment

⁸ Pr. prof. Athanasie Negoită, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Editura Sophia, București, 2004, p. 128.

⁹ Howard Clark Kee, *Medicine, Miracle and Magic in New Testament Times*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996, p. 13.

¹⁰ Pr. prof. Athanasie Negoită, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, p. 191.